

BESZÉLGETÉS LADÁNYI ANDREÁVAL

MARATONI FUTÓ

Ladányi Andrea 1980-ban végzett az Állami Balettintézetben. Markó Iván győri társulata után külön-külön együttesekkel, alkotókkal dolgozott világszerte; ezek közül talán a finn Yorma Uotinenhez (a helsinki opera jelenlegi balettigazgatójához) fűzte a legmeghatározóbb munkakapcsolat. A kilencvenes évek elejétől ismét itthon, magányos farkasként próbálkozik. Mint színpadi jelenség *unikum*, típusa, lényege sehova nem illeszthető a hazai palettán. 1999 tavaszán Grunwalsky Ferenc róla/vele készített fotói-nak kiállításán, a Ludwig Múzeum márványcsarnokában olyan táncelőadással jelentkezett néhány egészen fiatal, vegyes képzettségű táncossal, amely határozottan arról tanúskodik, hogy szeretne társulatot építeni.

- *Annak ellenére, hogy az Éjféle maraton igen erős kompozíciók sorozata, öt táncosodnál nem egészen úgy érvényesülnek jellegzetes mozdulataid, ahogyan nálad.*

-- Lehet, hogy így van, csak hogy eddig éveken át minden fillérem elment egy-egy produkcióm létrehozására, amelyben azután én magam már ingyen dolgoztam. Hogyan is várhattam volna, hogy mások is vállalják ugyanezt? Ez az öt gyerek gyakorlatilag lelkesedésből csinálja, s mára már eljutottak addig, hogy lemondják a reklámfilmet - tehát a megélhetést -, hogy velem ingyen dolgozhassanak. Nincs mögöttem semmiféle intézmény, nem tudok havi fizetést kínálni a művészeknek. Ezek a táncosok azonban fiatalok, tehát tulajdonképpen még elvárhatom tőlük ezt a mérhetetlen áldozatot, miközben tudom, hogy ebben a pénzcentrikus világban az ilyesmi nagyon ritka. Kutya kötelességemnek tartom, hogy fiatalokkal dolgozzam. Másfél-két évet adok magamnak, hogy meg tudjam mutatni, mire megyek ezzel a lelkes, huszonegy évesekből álló csapattal, hová jutunk el ennyi idő alatt. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne szeretnék nyitni a szakma többi művelője felé! Nálunk hiányzik az átjárás a különböző csoportok, szólisták között, minden szakmai egymásra találást megöl a rivalizálás. Ha egyszer meg akarom érteni, hogy miért csinál, mondjuk, a népi táncos kontakt-táncot, hogy a klasszikus táncos hogyan közelít a modernhez és viszont, ahhoz át kellene járni egymáshoz, mert hihetetlen értékekre lehetne találni. Közös munkák során kialakulhatna, hogy ne csak bíráljuk egymást, hanem kommunikáljunk, mozduljunk is együtt. Finnországban bárki elment dolgozni a másik csapatával. Amikor valaki azt kérte, hogy a darabjában üljek egy sarokban, akkor mentem, és ültem a sarokban, hiába voltam sztár a Városi Szín-

házban, ha neki pont ez kellett. Van itt Magyarországon jó néhány ember, akivel szívesen dolgoznék. Például az operaházi lányok és fiúk között is láttam egy-két bravúros személyiséget, akiket egy-egy darabban el tudnék képzelni. Hágai Katival bele is vágtunk volna a közös munkába, de akkor ő éppen nyakig volt valami nagy repertoárszerepben. Legújában a Párizsból hosszú idő után hazatért Frenák Pál bemutatóját láttam; nagyon szeretném, ha a táncosaim tréningezhetnének nála, szívesen dolgoznék vele darabban is. Vannak olyan terveim, amelyekhez igenis fel szeretném kutatni mindazokat, akik oda valók. Ilyen az a huszonnégy órás show, amit 2000 előestéjére szántam; eltökélt szándékom, hogy egyszer el fogom készíteni. Valójában a „maratoni futót” folytatom: a központi figurát helyezem akár a múltba, akár a mába, hippik közé, bárhova. A darab során lesznek segítők, lesznek akadályozói a futásának, a küzdelmének. A lényeg az, amit ma valahogy nem illik felfedni: a küzdelem szépsége. Nem a szenvedés, hanem a szép küzdelemre való képesség. Jellemem sajátja a kitartás és a makacosság: a maratoni futóval az én személyem találkozik.

- *Ebből a „maratonifutó-mivoltodból” indult az a közös munka Grunwalsky Ferenc operatőrrel, melynek eredményeként az ideai Fotóthetek egyik legsikeresebb kiállítása jött létre. Hogyan kezdődött ez az egész?*

- Feri a filmjéhez keresett helyszínt, így talált rá a komáromi erdőre. Orosz katonák laktak ott azelőtt, a hajópadló fel volt szedve. Nagy vörös falak s egyetlen óriási ablak. Feri, aki engem formáimról, berendezésemről, mozdulataimról háromnapos ismeretség után egy húszoldalas levélben többek között „XXI. századi maratoni futónak” nevezett, elvitt magával az erdőbe, és csak annyit mondott: álljak oda a fénybe. A nagy semmi közepén éreztem magam. Ember se közel, se távol. Felhívtam Ágh Marcit, mi legyen rajtam a fotózáshoz. „Mi? Semmi - fólia” - mondta. Megvettem a fóliát, és beletekertem magam. Azt tudtam, hogy nem fogok a hagyományos értelemben véve táncolni. Improvizáltam, vagy előre elképzelt mozdulatsorokat hoztam, Feri pedig olyan szinten instruált, mint egy koreográfus: hol megállítást kért, hol gyorsítást, s közben eszméletlenül tempóban katingatott. Négy hétvége alatt ezerhatszáz fotó készült. Egyikünk sem komponált, inkább ráérezünk a folytatásra, Grunwalsky gyakran meglepetésszerűen tudta, merre kell mozdulnia, amikor elindultam egy bizonyos irányba. Egyes helyzetekben nem is tudhattam, mikor csinál egészen köze

liket, amikor tehát mindegy lenne, hol a fejem, hiszen a könyökökre exponál. Harmónia és csönd vett körül: ezek a fotók végül is egy különös szellemi kapcsolat tanúi lettek. Számomra ez a munka új volt és izgalmas, de hogy valójában mi lesz az eredménye, azt előre nem sejthettem. Ezzel akkor szembesültem először, mikor egy albumba összegyűjtve, néhány különös ábrával (görög szoborfigurák, kutyák stb.) párosítva láttam az így már döbbenetes képeket.

- *Mozgásod annyira öntörvényű, hogy az ember úgy érzi, mindig csak belülről figyelysz: a külvilág kevésbé befolyásol, nem inspirálnak az aktualitások.*

- Különösebben nem érdekel, hogy a szakmában éppen milyen vonal aktuális; az például eszembe sem jut, hogy nekem kontakt-technikáznom kéne. Egyedül a zene az, ami a belsőt kívülről befolyásol. Ha felidézem, mi az, ami jobban érdekelt a szerepeim közül: *A csodálatos mandarin* vagy *a Bolero*, akkor mindenképp Bartók győz. Vagy itt van Góreczky s legutóbb Lajkó. Az új darabban Lajkó Félix improvizációjára improvizálok én is, ha tehát ő elveszti a fonalat, akkor nekem ehhez is alkalmazkodnom kell: az ő delíriumos imprójával kell nekem józanul felvennem a versenyt. Totális börtöni szabadság. Feri fotóinál nem volt zene, csak az a végtelen csönd - de ott valójában nem is a tánc volt a cél.

- *Hogyan látod a színházon kívüli te-rekre való alkotás, az emberek közé való „kitáncolás” jövőjét?*

- Nekem csupa ilyen tervem van. Ez a mostani, várbeli darab például óriási lépés a nézők felé. Eljött egy olyan intellektuális réteg - írók, esztéták, filmesek -, akik táncszínházba amúgy nem biztos, hogy betennék a lábukat, s akiket a darab szellemiségével meg lehetett fogni. Számomra az is óriási kihívás, hogy az, aki a Ludwig Múzeumban nem látta a darabot, s elmegy megnézni, egészen más körülmények között, mondjuk, egy stúdiószínházban az is ugyanúgy élvezze, vagyis színhelyről szín-helyre csaknem új darabot kell készíteni.

- *Akár, mondjuk, a metróba is levinnéd?*

- Akár oda, akár a szupermarketekbe. Úgy tapasztalom, hogy a mai fiatalok nem beszélgetnek, elsősorban nem verbálisan fogalmaznak, ezért aztán a mozdulatnak, az érintésnek nagyobb a szerepe. Ma eredményesebben lehet a mozgás nyelvén kommunikálni. A kortárs táncszínház kapaszkodó lehet a fiatalok számára; ezért érzem olyan fontosnak a Ludwig múzeumbeli előadást. A továbbiakban is ilyeneket szeretnék csinálni. Ezzel a produkcióval színházba csak azért megyek be (mint most

Veszprémben, a találkozón), hogy a táncosaim rutint szerezzenek, lépjenek fel minél többet. Bárhova hívnak, megyünk. A Pepsiszigeten például egy negyven-ötven perces vad történettel próbálkozunk: tiszta klasszikus balett keveredik majd annak teljes sutba hajításával. Lajkó bazseválja majd rá a Für Elisét... Bárhol el tudok képzelni mozgásszínházi előadást: tőlem nem idegen, hogy kemény márványon, netán mocsokban vagy bűzös ipari salakon adjak elő valamit. Finnországban nemegyszer előfordult olyas-mi, hogy Yorma felhívott este: másnap fel-lépünk egy erdőben, hozzak magammal csíkos pizsamát... Úgy érzem azonban, hogy

könnyebb a néző felé megteremteni az átjárást (mint most a Ludwig Múzeumban), mintsem a szakmában, egymás között. Megint csak ide lyukadunk ki: nagyon kell lenének a közös mozgásélmények. Nem tudom, mi lehet az oka, hogy azok, akik balettnövendékként gyakorlatilag egymás zsebében nőttünk fel annak idején, most alig kommunikálunk: elidegenedtünk. Mintha most kezdődne valami kis nyitásféle, valamilyen közeledés. Például Harangozó Gyula, az Operaház balettigazgatója már nem akadályoz olyasmit, ami öt éve még biztosan lehetetlen lett volna. Kortárs balettestet szervez, alkotásra biztatja a fiatalokat, s az

őszi operaházi sztárgálára engem is meghívott: a Lajkó-szóló megkoreografált verzióját viszem majd.

- *Színházi koreográfiát most kevesebbet vállalsz. Ha megengedhetéd magadnak, hogy a saját kedvedre dolgozz, azért készítenél még mozgásbetéteket?*

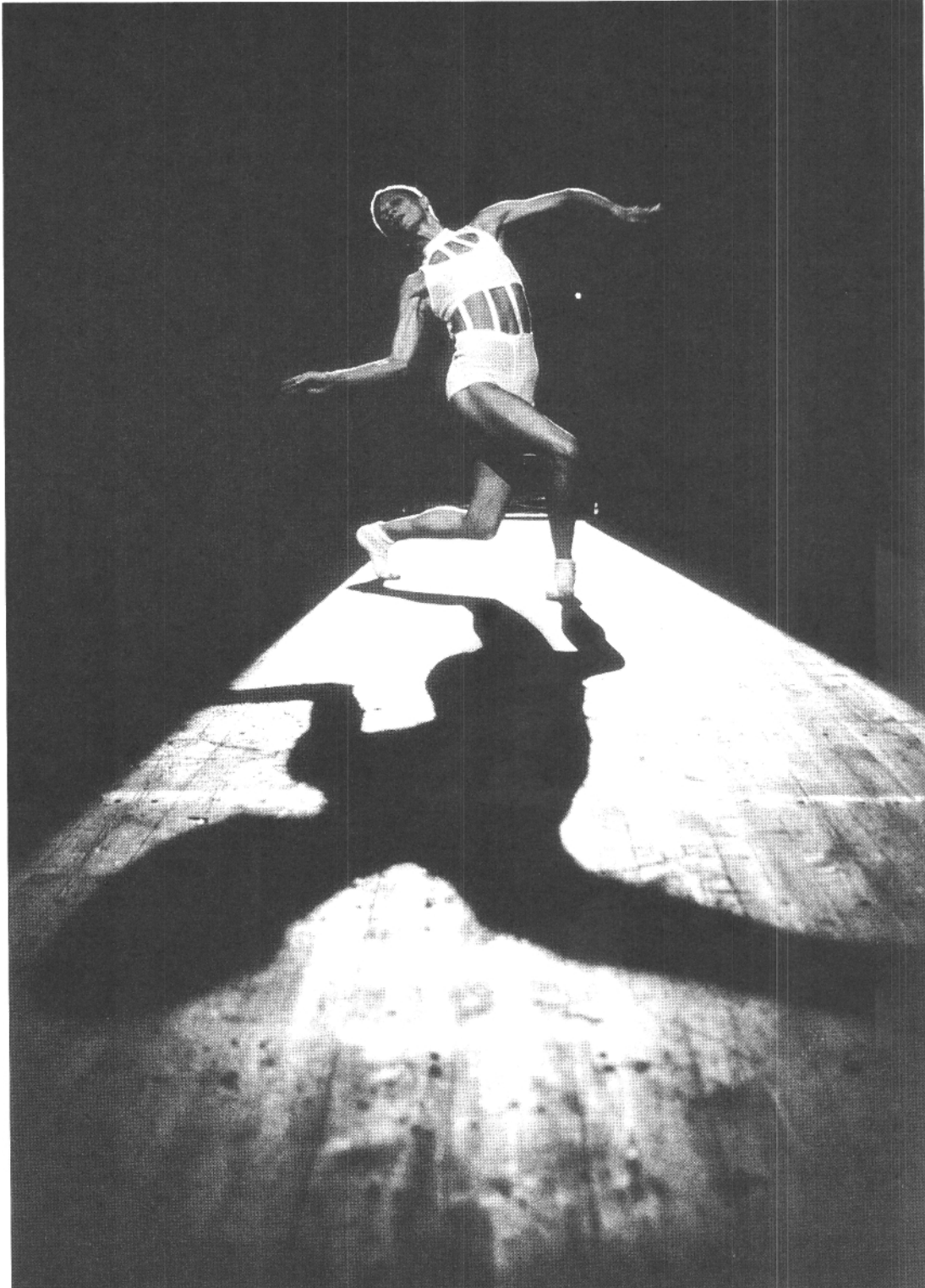
- Ha bejönnének a pályázati pénzeim, nem csinálnám. Nagyon irigylem azokat, akik megtehetik, hogy azzal foglalkozzanak, ami számukra a legfontosabb. Az utolsó hét hónapban csak a magam műhelyében dolgoztam (termet bérelek magunknak saját zsebből a XIII. kerületben), ezt most be kell hozni; valamiből meg kell térülnie a

sok kiadásnak, tehát a nyárra vállaltam két zenés darabot. Ugyanakkor szakmailag azért érdekes és fontos a musicalkoreográfia, mert rengeteg emberrel lehet dolgozni, társulatnak koreografálhat az ember. Kihívás egy-egy csoporttáncba tartalmat vinni. Vannak színészek is, akikről tanulok, ilyen Szervét Tibor és Seress Zoltán. Végtelenül nyitottak: bármikor tudnám őket akár saját darabomban is használni.

- *A nyár leteltével aztán zavartalanul folyhat a társulatépítés?*

- Az elmúlt hat évben a pénz hiánya miatt nem tudtam együttest alakítani. Most keztem el komolyabban pályázni, ahová csak lehet. Velem mindig minden jóval később történik, mint ahogyan eltervezem. Eddig mindent sokkal később tudtam megvalósítani - de lehet, hogy ez nem baj: addig is érik a dolog... Eszem ágában sincs, hogy magányos farkas legyek, ahogyan te is nevezel. Már hetedik éve egyedül tréningezem, ami persze elmondhatatlanul nehéz - lelki és szellemi kondíció kérdése -, és néha nagyon meg is unom magamat. Hiszek abban, hogy meg fog születni az a várvárt átjárás egymás közt: meg fogunk újra ismerkedni. Én mindenesetre mindent meg fogok tenni ennek érdekében. A közérzetem pedig jó. Ha nem lennék jól, ezt az életmódot lehetetlen lenne folytatni.

LŐRINC KATALIN

Ladányi Andrea az Éjféλι maratonban (Hapák Péter felvétele)